

Maatalouden yhteydessä elintarviketoimintaa & Laajentunnettu alkutuotannon käsite

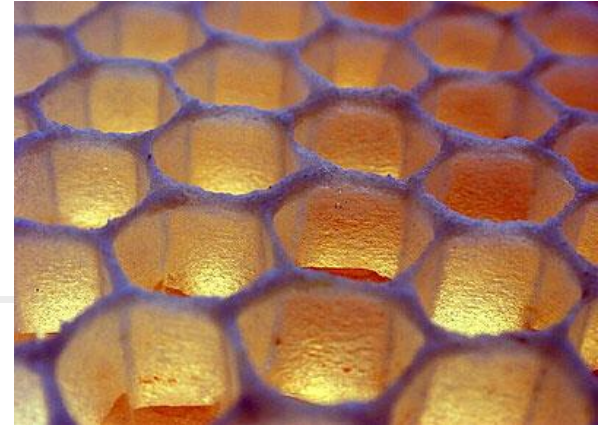

15.4.2021
Herukkapienryhmä

Jaana Elo
KoKo Palvelut

Mitä on alkutuotanto?

- Viljan, vihannesten, juuresten, hedelmien ja marjojen sekä sienten viljely ja sadonkorjuu
- Tuotantoeläinpito
 - Lypsäminen, hunajakakkujen kerääminen
- Kalastustuotteiden pyynti ja viljely
- Linnunmunien tuotanto
- Metsästys
 - Nylkemätön / kynimätön riista, joka voi olla suolistettu
- Luonnonvaraisten sienten ja marjojen kerääminen

Alkutuotanto

- Lisäksi alkutuotantoon sisältyy
 - Tuotteiden varastointi tilalla
 - Suurelta osin toimittaminen / kuljettaminen seuraavaan käsittelypisteeseen
 - Pl. raakamaito

Kauppakunnostus ja pakkaaminen

- Sisältyy alkutuotantoon, jos tapahtuu alkuperätilalla
 - Rahtitoiminta sallittua, kun tuote palaa alkuperätilalle
 - Voi myydä palveluna muille, kun tuote palaa alkuperätilalle
 - Osuuskunta -> elintarvikehuoneistoilmoitus
- Kauppakunnostuksessa tuotteen luonne ei muutu
 - Pesu
 - Puhdistus
 - Linkous
 - Pakkaaminen

Kun myyt alkutuotannon tuotteita

- Alkutuotannosta tehtävä alkutuotantoilmoitus
 - Kunnan elintarvikevalvontaviranomaiselle
- Jos varsinainen alkutuotantoilmoitus on tehty, riittää ilmoitus muutoksesta
 - Kuljetuksesta ei tarvitse tehdä ilmoitusta
 - Ei koske metsästystä
 - Ei koske luonnontuotteiden keräämistä

Alkutuotannon tuotteiden myynti

- Kansallinen lisä – mahdollisuus, helpotus;
- Itse tuotettujen alkutuotannon tuotteiden myynti suoraan kuluttajille
 - Omalta tilalta
 - Ovelta ovelle - myynti
 - Tienvarsikoju
 - Torimyynti
 - Ei etukäteisilmoitusta saapua myymään torille
 - Paikallinen koko Suomi
 - Ruokapiiri
 - Reko – toiminta

Paikalliseen vähittäismyyntiin;
Kauppa
Kahvila
Ravintola

Lyhyt ketju tuottajalta
kuluttajalle

Alkutuotannon tuotteita saada myydä ilman elintarvikehuoneistoilmoitusta

Vna 1258/2011 ja 164/2016, 23/2017

Suoraan kuluttajalle

- lehtivihanneksia 50 000 kg
- muut kasvit, sienet 100 000 kg
- hunaja 2 500 kg
- kalastustuotteet 5000 kg
- ternimaito 2500 kg
- muu raakamaito 2500 kg^{*}
- kananmunat 20 000 kg
- muut linnunmunat 5 000 kg
- Idut 5000 kg

Luonnonvarainen riista

- 1000 jänistä/kania
- 3000 lintua
- 10 hirveä
- 30 peuraa
- 50 metsäkaurista

Paikalliseen vähittäismyyntiin

- lehtivihanneksia 50 000 kg
- muut kasvikset, sienet 100 000 kg
- hunaja 2 500 kg
- jäädytetty ternimaito 2500 kg
- kananmunat (poikkeusalueella) 30 000 kg
- muut linnunmunat 5 000 kg
- Idut 5000 kg

Luonnonvarainen riista

- 1000 jänistä/kania
- 3000 lintua
- Hirvieläimet 10 / 30 / 50

Lisäksi

- kalastustuotteita rajoituksetta

(* kuluttajan omaan astiaan)

Pienimuotoinen myynti

- Muut kasveista saatavat alkutuotannon tuotteet

- Myydä enintään 100 000 kg vuodessa suoraan kuluttajalle
- Toimittaa enintään 100 000 kg vuodessa paikalliseen vähittäismyyntiin helpotetuin vaatimuksin

- Esimerkiksi:

- Muut vihannekset kuin lehtivihannekset
- Viljellyt marjat - herukat
- Hedelmät
- Juurekset ja perunat

- Helpotuksena;

- Tuottajan ei tarvitse teettää tutkimuksia syötävien osien kasteluun ja puhdistamiseen käytetystä vedestä
- Tuottajalla ei myöskään tarvitse olla kirjallista omavalvonnan kuvausta

Kun määräraajat ylittyvät...

- Alkutuotannolle myönnettyt helpotukset poistuvat
- Tuottajan tulee noudattaa kaikkia alkutuotannolle säädettyjä vaatimuksia, ml. tutkimukset syötävien osien kasteluun ja puhdistamiseen käytettävästä vedestä
- Omavalvonnan velvoitteet (vaikkei kirjallista omavalvontasuunnitelmaa vaadita)
- Suoraan kuluttajalle myynti on rekisteröitävä elintarvikehuoneistotoiminnaksi
- Tuottaja saa toimittaa alkutuotannon tuotteita vähittäismyyntiin kuinka paljon tahansa tavanomaisena alkutuotantona, ilman elintarvikehuoneistotoiminnaksi rekisteröintiä

Tuoteryhmien riskiluokitukset - Valvonnan eri tasot

- **Vähäriskisiä tuotteita**
 - leivät, piparkakut ja muut huoneenlämmössä säilyvät leivonnaiset, myllytuotteet
- **Kohtalaisen riskin tuotteita ja toimintaa**
 - kasvis-, hedelmä- ja marjajalosteiden valmistus ja myynti (**mehut, hillot, kasvisjalosteet**)
 - voi valmistaa koemarkkinointi -tarkoituksessa ilman elintarvikehuoneistoilmoitusta korkeintaan yhden vuoden ajan, mutta ei säännöllisesti
- **Eriyisen helposti pilaantuvia tuotteita** - elintarvikeeturvallisuuden kannalta riskialttiita tuotteita
 - kalat ja jalostetut kalastustuotteet (ml. rapu, mäti, äyriäiset, graavikala, kalasäilykkeet)
 - lihat ja lihavalmistteet
 - maito ja kerma
 - tuorejuustot, ruoanvalmistus (kuten kaalikääryleet)
 - konditoriatuotteet (kuten voileipä- ja täytekakut)
 - käsittelystä, valmistamisesta ja myynnistä elintarvikehuoneistoilmoitus / olla hyväksytty laitos

Helpotus matalan kynnyksen aloitukselle – vähäriskinen toiminta, ei elintarvikehuoneistoilmoitusta

- ELINTARVIKEALAN TOIMINTA TAPAHTUU SAMASSA HUONEISTOSSA KUIN TOIMIJAN HARJOITTAJAMA MUU ELINKEINOTOIMINTA
 - Marjatilän sesongin yhteydessä kesäkahvila – tarjottavat vähäriskisiä
 - Leivät, pulla
 - Kahvi, mehu, tee
 - Tehdasvalmisteinen jäätelö
 - Itse tuotettujen alkutuotannon tuotteiden myynnin rinnalla
 - **Muiden tuottajien** vähäriskisiä alkutuotannon tuotteita, kuten kasvikunnan tuotteita, sieniä ja hunajaa
 - Vähäriskinen jalostus ja myynti
 - Arvioitu myynti alle 15 000 euro (lakimuutos 1.1.2021)

Helpotus matalan kynnyksen aloitukselle – vähäriskinen toiminta, ei elintarvikehuoneistoilmoitusta

- TOIMIJA ON YKSITYINEN HENKIÖ
 - Leipää, sämpylöitä kotikeittiössä valmistava
 - Myynti paikalliseen kauppaan / suoramyynti / Reko
 - Myynti alle 15 000 euro

- TOIMINTAA EI VOIDA PITÄÄ ELINKEINON HARJOITTAMISENA
 - Voittoa tavoittelemattomat (kyläseura, partiolaiset, seurakunta)
 - Myös "korkeariskinen", kuten ruoanvalmistus, jos se on esimerkiksi osa voittoa tavoittelemattoman järjestön rajoitettua toimintaa

Alkutuotannon tuotteiden myynnistä Ilmoitettavaan elintarvikehuoneistoon

- Kun myynnin osalta määräraja ylittyy
- Kun ostetaan muilta, pakataan ja myydään
- Kun jatkojalostetaan ja luonne muuttuu -> pääsääntöisesti ilmoitus elintarvikehuoneistosta
- Mutta: vähäriskinen toiminta mahdollista:
 - Yrttien kuivaus
 - Marjojen pakastus / jäädytys
 - Hunajan maustaminen
 - Jauhot, ryynit, leipä omasta viljasta
 - Myynti alle 15 000 euro / a

 - Monimutkaisempi jalostus: hillot, mehut, pikkelsit

-> sovelletaan elintarvikehuoneistoille annetun vaatimuksen

MUTTA koemarkkinointiin vuoden ajan, ei säännöllisesti -> ei ilmoitusta

Elintarvikehuoneisto

- Rakennus tai huoneisto tai niiden osaa
- Sisä- tai ulkotilassa
- Jossa myytäväksi tai muuten luovutettavaksi
 - Valmistetaan
 - Säilytetään
 - Kuljetetaan
 - Pidetään kaupan
 - Tarjoillaan
 - Tai muutoin käsitellään
- Ei alkutuotantopaikka

Elintarvikehuoneiston rekisteröinti

- **Byrokratia keveni -> ennakkohyväksynnästä ilmoitukseen**
 - Laitokset hyväksytään edelleen
- **Ilmoitus oman kunnan tai kaupungin elintarvikevalvontaan**
 - Liikkuva huoneisto / kuljetus / säilyttäminen kontissa; sen kunnan valvontaviranomainen, jossa toiminta on aloitettu
- **Viimeistään 4 viikkoa ennen toiminnan aloittamista**
 - Ei erillistä oma-valvontasuunnitelman hyväksymistä
 - Eräistä toiminnoista ei ilmoitusta, ml. Pienimuotoinen myynti alkutuotannon yhteydessä
- **Toiminnan aloittaminen ei edellytä tarkastusta**
 - Tarkastus tehdään riskiperusteisesti 1 kk, 3 kk tai 6 kk kuluttua toiminnan aloittamisesta

Kotikeittiö elintarvikehuoneistona

- EY asetus 852/2004 (liite II, luku 3) sallii elintarvikkeiden kotona valmistuksen mutta EY asetus 882/2004 edellyttää, että **valvonnan oltava mahdollista -> Uusi elintarvikelaki - tarkastus ja läsnäolo-oikeus;**
 - Valvontaviranomaisella oikeus tehdä virallisen valvonnan edellyttämiä tarkastuksia **valvontakohteessa**, tutustua asiakirjoihin ja elintarviketietoihin sekä tarkastaa toiminnassa käytetyt laitteet, välineet ja tilat sekä **tilat, joita valvontaviranomainen perustellusta syystä epäilee käytettävän** valvontakohteen elintarvike- tai kontaktimateriaalitoiminnassa
 - Huom. Myös kotirauhan piirissä
- Omavalvontavelvoite
- Elintarvikelain mukaan elintarvikehuoneiston voi perustaa kotiin, mutta asuminen ei saa aiheuttaa toiminnalle terveysvaaraa -> valmistuksen ajallinen erottaminen
 - Säännöllinen elinkeinonharjoittaminen vaatii 13.1.§ mukaisen ilmoituksen – laitosta ei voi perustaa kotiin

Liikkuvat elintarvikehuoneistot

- Elintarvikehuoneistoilmoitus sen kunnan alueen valvonnalle, jossa myyntipiste otetaan käyttöön
 - Kioski
 - Polkupyörä
 - Teltta
 - Myyntivaunu
- Useita myyntipisteitä -> jokaisesta oma ilmoitus
- Identtiset myyntipisteet -> yksi ilmoitus riittää

Virtuaalinen elintarvikehuoneisto

- Elintarvikkeiden myyntiä ja välittämistä ilman, että elintarvikkeet ovat kyseisessä huoneistossa
 - Agentuuriliike -> välittää, vastaanottaa, luovuttaa elintarvikkeita ilman, että ne ovat toimijan hallussa
 - Viljakauppa, Vientirengas
 - Nettikauppa, joka harjoittaa vientiä tai tuontia
 - Posti- ja puhelinmyynti ovat etämyyntiä
 - Samat velvoitteet kuin vähittäismyynnissä
 - Ilmoitus oman kunnan elintarvikevalvontaan
 - Myynti internetin välityksellä -> ilmoitusvelvollisuus

Esim. virtuaalinen elintarvikehuoneisto

Marjatila

Suoramyynti ja kesäkahvila

Marjamehua
Mehuasema

Marjahilloja
Lähijalostaja

Marjapiiraita

Leipomo

Herukoiden markkinanäkymistä

- Ilmaston muutokset -> mehuteollisuudella raaka-aineista pulaa
- Covid 19 -> kansainvälinen kauppa vaikeutunut
- Tarjoaa herukalle kasvumahdollisuuksia
 - Koneellistettu viljely
 - "Vaativuus"
 - Terveysvaikutukset
 - Ei pelkkä elintarvike -> sivuvirtojen kaupallistaminen

Tulevaisuuden ruokatrendit – Miten vastata niihin?

- **Vastuullisuus**
- Terveyspainotteisuus
- Lihan korvikkeet
- Lähiruoka
- Ruokahävikki
- Ekologisuus
- Luomu
- Kasvisruoka
- Vegaani

Huomio pakkauksiin – muovit pois, kierrätys kunniaan

Sivuvirtojen hyödyntäminen

Luonnon keruutuotteet

Lihan korvikkeet

Kasviproteiinit

Fermentoidut tuotteet –
terveellisyys

Snackfication – helppoa
ja hyvää, aina mukana

“Yksi marja – monta ottajaa”

1,20 – 5 euro / kg

Bulk tuote 5-10 x

Hinta 100-150 x

Kosmetiikka 10 000 euro / kg